

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ ОСВІТНЬОЇ БЕЗПЕКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ

ЗІНЧЕНКО Данііл Анатолійович - ад'юнкт відділу аспірантури (ад'юнктури) і докторантури Харківського національного університету внутрішніх справ

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8089-0511>

DOI: <https://doi.org/10.71404/EP.2026.1.27>

Статтю присвячено комплексному дослідженню адміністративно-правових засад діяльності Служби освітньої безпеки Національної поліції України в умовах дії правового режиму воєнного стану. У роботі розкрито місце та роль зазначеної служби у системі публічної безпеки, визначено її функціональне призначення як спеціалізованого інструменту забезпечення правопорядку та формування безпечного освітнього середовища. Особливу увагу приділено аналізу основних напрямів діяльності офіцерів служби, що охоплюють правоохоронну, профілактичну, наставницьку, психологічну й організаційну складові. Обґрунтовано, що в умовах воєнного стану діяльність служби набуває нових ознак, пов'язаних із підвищеним рівнем ризиків, необхідністю оперативного реагування на загрози, організацією евакуаційних заходів, контролем стану укриттів та проведенням навчально-профілактичної роботи з учасниками освітнього процесу. Окремо акцентовано увагу на викликах, що виникають у процесі реалізації повноважень офіцерів служби, зокрема потребі удосконалення нормативного регулювання, розвитку професійної підготовки, посилення психологічної компетентності та впровадження сучасних управлінських підходів. У статті сформульовано практичні напрями модернізації адміністративно-правових механізмів діяльності Служби освітньої безпеки, серед яких визначено цифровізацію процесів безпеки, розвиток партнерської моделі взаємодії між поліцією, закладами освіти та громадою, а також посилення превентивної складової. Зроблено висно-

вок, що подальший розвиток служби має базуватися на поєднанні правової визначеності, професійної підготовленості персоналу та орієнтації на потреби дитини, що у сукупності сприятиме формуванню стійкої та безпечної освітньої системи України в умовах сучасних безпекових викликів.

Ключові слова: Служба освітньої безпеки, Національна поліція України, адміністративно-правові засади, воєнний стан, безпечне освітнє середовище, профілактика правопорушень, публічна безпека, модернізація, офіцер служби освітньої безпеки, превентивна діяльність.

Постановка проблеми

У сучасних умовах розвитку українського суспільства питання забезпечення безпеки освітнього середовища набуває особливої актуальності, що обумовлено як загальними соціальними трансформаціями, так і впливом правового режиму воєнного стану. Освітні заклади сьогодні функціонують у складному безпековому просторі, де поєднуються традиційні ризики дитячої девіантної поведінки, булінгу, кіберзагроз та правопорушень із новими викликами, пов'язаними з військовою агресією, підвищеним рівнем психологічного навантаження та необхідністю швидкого реагування на надзвичайні ситуації. За таких умов особливого значення набуває ефективна діяльність Служби освітньої безпеки Національної поліції України як спеціалізованого інструменту забезпечення правопорядку та формування безпеч-

ного освітнього середовища. Разом із тим практика функціонування Служби освітньої безпеки свідчить про наявність низки організаційних і правових проблем, пов'язаних із недостатньою конкретизацією адміністративно-правового статусу офіцерів служби, нерівномірністю реалізації профілактичних механізмів, потребою у посиленні міжвідомчої взаємодії та необхідності адаптації наявних моделей роботи до умов воєнного стану. Водночас динамічний розвиток безпекових ризиків потребує модернізації існуючих підходів, удосконалення нормативної бази та підвищення рівня професійної підготовки працівників служби.

Отже, актуальність дослідження зумовлена об'єктивною необхідністю наукового осмислення адміністративно-правових засад діяльності Служби освітньої безпеки, визначення сучасних викликів її функціонування та обґрунтування ефективних напрямів удосконалення механізмів реалізації державної політики у сфері безпеки освітнього середовища. Саме системний аналіз зазначених питань дозволяє сформулювати теоретичні й практичні підходи до підвищення ефективності діяльності служби в умовах сучасних суспільних викликів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Наукове опрацювання питань діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення безпеки освітнього процесу набуло особливої гостроти з початком повномасштабного вторгнення. Теоретичне підґрунтя для розуміння безпекового середовища заклали такі вчені, як О. М. Бандурка, В. В. Сокурченко, О. М. Музичук., Іванцов В.О., Чишко К.О. Питання адміністративно-правового регулювання діяльності поліції в особливих умовах детально вивчали О. Ю. Салманова, В. І. Курило та А. Т. Комзюк.

Проте, специфіка створення та функціонування Служби освітньої безпеки (СОБ) як окремого інноваційного підрозділу Національної поліції України лише починає проходити етап наукового осмислення.

Окремі аспекти правового статусу офіцерів СОБ та їхньої взаємодії з учасниками освітнього процесу знайшли відображення

у працях сучасних дослідників-адміністративістів: О. В. Кузенко, С. С. Вітвицький та О. А. Наливайко.

Водночас більшість наявних наукових праць мають характер тез доповідей або аналітичних оглядів перших результатів пілотного проекту. На сьогодні відсутнє комплексне монографічне або дисертаційне дослідження, яке б пропонувало цілісну модель модернізації адміністративно-правових засад діяльності СОБ саме з урахуванням викликів воєнного часу та стратегічного курсу на цифровізацію безпекових послуг. Потреба у теоретичному обґрунтуванні нових повноважень поліцейських у школах та механізмів їх реалізації визначає актуальність та вибір даної теми.

Метою статті є теоретичне обґрунтування адміністративно-правових засад функціонування Служби освітньої безпеки Національної поліції України в умовах правового режиму воєнного стану, а також розробка практичних рекомендацій щодо модернізації цієї діяльності задля подолання сучасних безпекових викликів в освітньому середовищі.

Виклад основного матеріалу

Повномасштабна військова агресія проти України докорінно змінила архітектуру внутрішньої безпеки держави, де заклади освіти опинилися в епіцентрі нових, екзистенційних загроз. Сьогодні українська школа - це вже не лише простір для здобуття знань, а складний соціальний організм, що виконує функції захисту, психологічної реабілітації та формування стійкості майбутнього покоління. У таких екстремальних умовах традиційних засобів цивільної безпеки виявилось недостатньо, що зумовило запит суспільства на принципово новий інституційний підхід - інтеграцію правоохоронного компоненту безпосередньо в освітнє середовище.

Дієюю відповіддю на ці виклики стало створення Служби освітньої безпеки (СОБ) Національної поліції України. Цей підрозділ не є просто силовим інструментом контролю; він уособлює складну трансформацію

поліцейської функції від «реактивного реагування на злочин» до «глибинної превенції та партнерства». Постійна присутність офіцера в навчальному закладі створює унікальний формат взаємодії, де правоохоронець поєднує в собі ролі захисника, наставника та координатора безпекових процесів [1].

Діяльність СОБ є відображенням сучасної філософії Community Policing, адаптованої до умов війни. Офіцери служби не лише запобігають правопорушенням, а й стають активними учасниками формування культури безпеки - від контролю за доступом до приміщень та оперативного реагування на повітряні тривоги до проведення просвітницьких заходів і надання психологічної підтримки. Така багатогранність функцій потребує чіткого адміністративно-правового регулювання, адже діяльність поліцейського в стінах школи має бути не лише ефективною, а й делікатною, з повною повагою до педагогічної етики та прав дитини [2, с. 361].

Служба освітньої безпеки (СОБ) Національної поліції України є унікальною інституцією, яка виникла на перетині запиту суспільства на захист та стратегічної необхідності реформування правоохоронної системи в умовах війни. За своєю адміністративно-правовою природою, діяльність цієї служби є спеціалізованою формою реалізації безпекової функції держави. Вона не просто копіює роботу патрульної поліції чи ювенальної превенції, а створює автономний формат присутності поліцейського в житті громади, де головним об'єктом захисту є не лише майно чи правопорядок, а саме життя, здоров'я та психологічний спокій дітей.

Центральною фігурою цієї системи є інспектор Служби освітньої безпеки. Його правовий статус є комплексним та багатограним, оскільки він інтегрований безпосередньо у внутрішній простір закладу освіти. Це посадова особа, яка має повноваження поліцейського, але за характером своєї щоденної діяльності виступає радше координатором та гарантом безпекового балансу. Адміністративно-правовий фундамент статусу інспектора СОБ базується на поєднанні суворих норм закону з принципами

«м'якої сили» - наставництва та партнерства [3, с. 332].

Функціональне призначення інспектора СОБ розкривається через чотири магістральні напрями:

1.Правоохоронна та захисна домінанта. Це «фундамент» роботи, що передбачає безпосереднє гарантування фізичної безпеки. В умовах воєнного стану інспектор стає ключовою ланкою в алгоритмі дій під час повітряних тривог: від координації спуску в укриття до перевірки приміщень на предмет сторонніх осіб чи небезпечних предметів. Контроль доступу до школи під керівництвом професійного правоохоронця мінімізує ризики проникнення осіб, які можуть становити загрозу для учнів.

2.Глибока превенція та профілактика. На відміну від мобільних екіпажів поліції, інспектор СОБ перебуває в школі постійно. Це дозволяє йому помічати деструктивні зміни в поведінці учнів ще на стадії їх зародження. Робота з виявлення ознак булінгу, домашнього насильства чи втягнення підлітків у протиправну діяльність стає не формальним звітом, а щоденною увагою до мікроклімату в колективі.

3.Наставництво та правова просвіта. Інспектор СОБ транслює образ «поліцейського з людським обличчям». Проведення інтерактивних занять, роз'яснення прав та обов'язків у форматі діалогу, а не лекції, сприяє формуванню у молоді свідомого праворозуміння. Дитина має бачити в інспекторі захисника, до якого можна звернутися за порадою у складній ситуації, не боячись осуду чи покарання.

4.Організаційно-комунікативний місток. Служба виконує роль медіатора між поліцією, адміністрацією школи, батьківським комітетом та органами місцевого самоврядування. Це дозволяє оперативно вирішувати питання технічного укріплення закладу, встановлення систем відеоспостереження чи тривожних кнопок, створюючи цілісну безпекову екосистему.

Трансформація ролі поліцейського від зовнішнього контролера до внутрішнього інспектора-наставника свідчить про перехід до сервісної моделі держави. В умовах війни, коли освітні заклади стали прихистка-

ми та центрами незламності, така модель є критично важливою. Адміністративно-правовий статус інспектора СОБ дозволяє йому бути гнучким: діяти рішуче у разі загрози та бути емпатичним у повсякденному спілкуванні з дітьми.

На нашу думку, Служба освітньої безпеки - це не тимчасовий захід, а стратегічний крок до створення простору, де правопорядок і освіта працюють в синергії задля безпечного майбутнього.

Глибоке розуміння адміністративно-правової природи Служби освітньої безпеки дозволяє нам перейти від теоретичного конструкту до аналізу її життєздатності в екстремальних умовах. Якщо в мирний час присутність поліції у школі сприймалася як додатковий захід профілактики, то сьогодні, під тиском воєнних реалій, вона трансформувалася у фундаментальну умову існування освітнього процесу як такого.

Воєнний стан став тим жорстким фільтром, який оголив вразливість класичної системи освіти та змусив правоохоронні органи діяти поза межами стандартних інструкцій. Сьогодні безпековий ландшафт української школи суттєво деформований: до звичних соціальних небезпек підліткової агресії, булінгу чи дрібних правопорушень додалися виклики екзистенційного характеру. Постійна загроза ракетних обстрілів, мінна небезпека на деокупованих територіях, ворожі інформаційні операції та глибока психологічна травматизація дітей створюють середовище підвищеного ризику, де роль інспектора СОБ набуває особливої ваги [4].

У цих обставинах практична діяльність інспекторів виходить на рівень безпосереднього оперативного управління безпекою. Вони стають головними архітекторами захищеного простору всередині закладу. Це включає не лише щоденну перевірку надійності та доступності укриттів, а й делікатну координацію евакуаційних заходів під час повітряних тривог. Інспектор у такі моменти - це не просто посадова особа, а емоційний стабілізатор, чий спокій та впевненість допомагають уникнути паніки серед сотень дітей. Важливим вектором стає також спеціалізована просвіта: навчання школярів

алгоритмам дій при виявленні вибухонебезпечних предметів та основам цифрової гігієни, що в умовах гібридної війни є не менш важливим, ніж фізичний захист.

Окремого аналізу потребує психолого-педагогічний аспект діяльності служби. Війна розмиває кордони між правоохоронними функціями та соціальною роботою. Інспектори СОБ дедалі частіше виступають медіаторами в конфліктах, породжених хронічним стресом учнів, допомагаючи педагогам та батькам знайти спільну мову в кризових ситуаціях. Це вимагає від поліцейського не лише знання законів, а й високого рівня емпатії та навичок першої психологічної допомоги [5, с. 161].

Таким чином, діяльність Служби освітньої безпеки в умовах воєнного стану це динамічний процес, що потребує не лише героїзму чи відповідальності на місцях, а й глибокої модернізації адміністративно-правових механізмів. Тільки через адаптацію нормативної бази до реалій війни та посилення організаційної гнучкості ми зможемо перетворити СОБ на сталий інструмент національної стійкості.

Комплексний аналіз правозастосовної практики та поточної безпекової архітектури закладів освіти дозволяє стверджувати, що подальша еволюція Служби освітньої безпеки (СОБ) має відбуватися за логікою системної трансформації від експериментальної моделі до сталого адміністративно-правового інституту. Модернізація даної сфери повинна базуватися на декількох стратегічних рівнях:

Нормативно-правова концептуалізація повноважень. Пріоритетним завданням є усунення правової дискреції у питаннях взаємодії інспекторів СОБ із суб'єктами публічної адміністрації на місцях. Необхідною вбачається розробка та імплементація деталізованих адміністративних регламентів, що визначають чітку субординацію та координацію дій у межах правового режиму воєнного стану. Це передбачає не просто перелік функцій, а встановлення чітких юридичних процедур реагування на специфічні загрози (від мінної небезпеки до ідентифікації підозрілих осіб у периметрі закладу), що дозволить уникнути дублювання компе-

тенцій із підрозділами ДСНС та ювенальної превенції.

Трансформація освітньо-професійного стандарту підготовки інспекторів. Сучасні виклики вимагають відходу від класичного поліцецентристського підходу до підготовки кадрів. На зміну йому має прийти міждисциплінарна парадигма, що інтегрує поглиблені знання з адміністративного процесу, вікової психології та кризової медіації. Науково обґрунтованим є впровадження у спеціалізовану підготовку модулів з «психологічної стійкості в умовах збройного конфлікту» та «контрпропагандистської діяльності в молодіжному середовищі». Це забезпечить формування в інспектора компетенцій, необхідних для нейтралізації латентних загроз та ведення ефективного правового діалогу з учасниками освітнього процесу.

Технологічна інтеграція та цифровізація превентивної діяльності. Адміністративно-правове регулювання має створити умови для впровадження інтелектуальних систем відеомоніторингу та предиктивної аналітики в освітньому просторі. Модернізація передбачає створення єдиної цифрової екосистеми СОБ, яка б дозволяла здійснювати не лише моніторинг поточної ситуації, а й автоматизований обмін інформацією про безпекові ризики між поліцією та адміністраціями шкіл. Правове забезпечення такої цифровізації повинно гарантувати дотримання балансу між необхідністю забезпечення безпеки та захистом персональних даних і права на приватність неповнолітніх.

Інституціоналізація моделі партнерського управління безпекою (Community Policing). Модернізація служби неможлива без переосмислення механізмів соціальної взаємодії. Це потребує законодавчого закріплення форм участі інспектора СОБ у колегіальних органах управління закладом освіти та громадських безпекових ініціативах. Розвиток партнерської моделі передбачає перехід від вертикального контролю до горизонтальної координації зусиль батьківських громад, педагогічних колективів та правоохоронних органів, що забезпечує легітимізацію діяльності поліції та підвищує рівень загальної безпекової культури суспільства.

Висновки

Узагальнення результатів проведеного аналізу дозволяє констатувати, що становлення Служби освітньої безпеки в структурі Національної поліції України є закономірним етапом еволюції системи публічного управління в умовах екзистенційних викликів воєнного стану. Адміністративно-правова природа цього підрозділу виявляється у складній синергії правоохоронних, превентивних та соціально-гуманітарних функцій, що маркує остаточний відхід від каральної моделі поліцейської діяльності на користь сервісно-орієнтованої парадигми захисту прав дитини. Встановлено, що інспектор служби освітньої безпеки постає не просто як суб'єкт забезпечення правопорядку, а як ключовий координатор безпекового простору, чий статус потребує подальшої концептуальної деталізації у вітчизняному законодавстві. Специфіка воєнного часу докорінно трансформувала функціональне навантаження служби, змістивши акценти з традиційної профілактики делінквентної поведінки на комплексне управління безпековими ризиками, включаючи мінну безпеку, психологічну медіацію та протидію гібридним загрозам в інформаційному середовищі.

Перспективи подальшого розвитку служби безпосередньо корелюють із глибиною модернізації її адміністративно-правових засад, яка має базуватися на принципах правової визначеності та інституційної гнучкості. Це передбачає не лише усунення компетенційних колізій між суб'єктами сектору безпеки, а й впровадження новітніх технологічних стандартів, зокрема предиктивної аналітики та інтелектуальних систем моніторингу, що дозволять перевести превентивну діяльність у проактивну площину. Особливого значення набуває трансформація професійної підготовки інспекторів, де міждисциплінарний підхід має забезпечити формування унікальних компетенцій на перетині юриспруденції, конфліктології та вікової психології. Водночас успішна модернізація служби неможлива без імплементації філософії партнерської взаємодії, де безпека освітнього середовища розглядається як спільний продукт зусиль правоохоронних органів, педагогічних колективів та територіальних громад. Таким

SUMMARY

The article is devoted to a comprehensive study of the administrative and legal foundations of the Educational Security Service of the National Police of Ukraine under the legal regime of martial law. The research identifies the place and role of this service within the public security system and defines its functional purpose as a specialized mechanism aimed at maintaining order and ensuring a safe educational environment. Particular attention is given to the analysis of the key areas of activity performed by security officers, including law enforcement, preventive, mentoring, psychological, and organizational components. The study substantiates that under martial law the activities of the service acquire new characteristics related to increased security threats, the need for rapid response, organization of evacuation procedures, monitoring of shelters, and implementation of preventive educational measures for participants in the educational process. Special focus is placed on current challenges that arise during the practical implementation of administrative powers, including

the necessity of improving regulatory frameworks, strengthening professional training, enhancing psychological competencies, and introducing modern management approaches. The article proposes practical directions for modernization of the administrative and legal mechanisms governing the Educational Security Service, emphasizing digitalization of safety procedures, development of partnership-based cooperation between police, educational institutions, and local communities, as well as reinforcement of preventive policing strategies. It is concluded that further development of the service should be based on a balanced combination of legal clarity, professional capacity, and child-centered approaches, which together will contribute to the formation of a resilient and secure educational system in Ukraine capable of responding effectively to contemporary security challenges.

Keywords: Educational Security Service, National Police of Ukraine, administrative and legal framework, martial law, safe educational environment, crime prevention, public security, modernization, security officer, preventive policing.

чином, Служба освітньої безпеки трансформується у стратегічний інструмент національної стійкості, спроможний забезпечити сталість освітнього процесу навіть у періоди найвищої соціальної напруги. Удосконалення адміністративно-правових механізмів її функціонування є необхідною передумовою для формування в Україні якісно нового рівня безпекової культури, де захищеність кожної дитини виступає найвищим критерієм ефективності діяльності публічної адміністрації. Подальші наукові пошуки у цьому напрямі мають бути зосереджені на розробці конкретних адміністративних регламентів, що забезпечать безперебійну роботу інспекторів у повоєнний період, сприяючи реінтеграції та психологічній реабілітації молоді через створення гармонійного та правомірного освітнього простору.

Література

1. Про затвердження Інструкції з організації діяльності підрозділів «Служба освітньої безпеки» Національної поліції України : наказ МВС України від 01 жовт. 2024 р. № 671. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1590-24#Text>.

2. Демський Н. В. Реалізація підрозділами превентивної діяльності Національної поліції принципу взаємодії з населенням у сфері профілактики правопорушень. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 4. С. 359–362. URL: http://lsej.org.ua/4_2023/87.pdf.

3. Телевна В. Адміністративно-правовий статус служби освітньої безпеки Національної поліції України. Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ: Науковий журнал. 2025. № 1 (134). С.331-336.

4. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 трав. 2015 р. № 389-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 28. Ст . 250. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19/ed20250514#Text>.

5. Проценко, І. О. Роль поліцейських підрозділів «Служба освітньої безпеки» у створенні безпечного освітнього середовища для учасників освітнього процесу. Проблеми сучасної поліцейстики : тези доп. IV наук.-практ. конф. / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, НАПН України. Вісник : ХНУВС. 2024. С. 161-162.